

Тақриз

ба автореферати диссертатсияи Каримова Мастона Дилбаровна дар мавзӯи “Ташаккул ва инкишофи лексикаи лаҳча дар шароити дузабонӣ (дар асоси маводи лексикаи лаҳчаи тоҷикони ноҳияи Лахш)” барои дарёфти дараҷаи номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10. 02. 22 – Забонҳои халқҳои кишварҳои хориҷӣ Аврупо, Осиё, Африқо, сокинони бумии (аборигенҳо) Амрико ва Австралия (забони тоҷикӣ)

Бешубҳа, лаҳчаҳои забони тоҷикӣ умри дуру дарози таърихӣ дошта, роҳи пурпечу тоbero тай карда, бо воқеаҳои гуногуни таърихӣ дучор гардида, то имрӯз хазинаи луғавии худро мукаммалу сайқал дода, ҳамчун хазинаи маънавии миллимон ба ҳайси яке аз манбаҳои таркиби луғавии забони адабии тоҷикӣ хизмат мекунад. Масъалаи дар инзиво зиндагӣ накардани лаҳчаҳои забонамон ҷойи баҳс надорад. Ин аст, ки дар тӯли таърих лаҳчаҳои забони тоҷикӣ дар канори дигар забону лаҳчаҳои гуногуни забонҳои дунё зиста, ба онҳо аз хазинаи пурбори худ калимаю истилоҳот дода, аз онҳо барои пурра кардани ниёзҳои худ вожаҳои муносиборо гирифтааст. То имрӯз ҳам, шеваҳои забони тоҷикӣ дар ҳамзистӣ бо шеваҳои гуногунзабон умр ба сар мебаранд, ки таъсири байниҳамдигарии онҳо ногузир шуда, дар баъзе аз минтақаҳои ҷумҳуриямон ва берун аз он ҳам ҳолати дузабониро ба бор овардааст. Баррасии ин гуна шеваҳо яке аз масъалаҳои асосӣ ба шумор меравад, зеро дар давоми беш аз 150 соли таҳқиқи шеваҳои забони тоҷикӣ ба ин масъала тавачҷуҳи хоса зоҳир нашудааст. Аз ин хулосаи мантикӣ берун меояд, ки мавзӯи итиҳобкардаи Каримова Мастона Дилбаровна “Ташаккул ва инкишофи лексикаи лаҳча дар шароити дузабонӣ (дар асоси маводи лексикаи лаҳчаи тоҷикони ноҳияи Лахш)” саривақтӣ ва мубрам мебошад, зеро дар минтақаи Лахш дар баробари тоҷикон қирғизҳо ҳам зиндагӣ карда, бо халқи тоҷик муносибатҳои нек барқарор намудаанд, ки ба лаҳчаи тоҷикону қирғизҳо бетаъсир намонда, анқариб ба ҳамаи соҳаҳои ҳаёти мардум таъсир расонидааст.

Аз автореферати Каримова Мастона Дилбаровна маълум мегардад, ки ба масъалаҳои муҳими илмӣ роҷеъ ба лаҳчаи сокинони минтақаи Лахш даст зада, дар боби аввали диссертатсия доир ба масъалаи назариявии дузабонӣ, ташаккули сокиншавии қабилаҳои қирғиз ва муносибати онҳо бо тоҷикон, муносибатҳои забонии мардумони тоҷику қирғизи ноҳияи Лахш аҳамияти ҷиддӣ дода, баррасиҳои нави илмиро анҷом додааст. Дар боби дуюми диссертатсия унвонҷӯ ба таҳқиқи масъалаи ташаккули таркиби луғавии лаҳчаи Лахш даст зада, масъалаҳои мубрами марбут ба таркиби луғавии лаҳчаи Лахшро аз рӯйи муносибат бо забони адабӣ ва аз нигоҳи мансубияти забонии воҳидҳои луғавӣ бо диди нави илмӣ ба риштаи таҳқиқ мекашад, ки бешак қобили тавачҷуҳанд. Унвонҷӯ ба баррасии гурӯҳҳои мавзӯии таркиби луғави лаҳчаи Лахш дар боби сеюм машғул шуда, роҷеъ ба ҳафт гурӯҳи

мавзӯӣ-тематикӣ тадқиқот мебарад ва аломату хусусиятҳои муҳими истилоҳоти ҳар як гурӯҳро бо мисолҳои зиёди забонӣ нишон дода, хулосаҳои мантиқӣ мебарорад.

Аппарати илмӣ, хулоса ва мақолаҳои ҷопкардаи муаллиф ба талаботи чунин корҳои илмӣ мувофиқ аст. Ба назари мо, диссертатсияи Каримова Мастона Дилбаровна кори аз ҳар ҷиҳат пухта ва анҷомёфта буда, ба талаботи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад. Бо вучуди ин баъзе мулоҳизаҳои худамро барои беҳбудии кор пешниҳод мекунам:

1. Ба назари мо, дар корҳое, ки дар онҳо таркиби луғавии шеваҳо аз рӯйи гурӯҳҳои мавзӯӣ-тематикӣ баррасӣ мешаванд, беҳтар мешуд, ки таҳқиқи калимаҳои хоси шева ва калимаҳои умумихалқӣ на дар алоҳидагӣ, балки дар радифи гурӯҳҳои мавзӯӣ таҳқиқ гардад.

2. Аз рӯйи автореферати диссертатсия маълум намешавад, ки дар охири кор замима ҳаст ё нест. Ба назари мо дар чунин корҳо замима шудани луғати мухтасари калимаҳои шевагӣ ба мақсад мувофиқ аст.

Албатта, ин мулоҳизаҳо қимати илмии корро кам намекунанд ва бешуда диссертатсияи Каримова Мастона Дилбаровна дар мавзӯи “Ташаккул ва инкишофи лексикаи лаҳҷа дар шароити дузабонӣ (дар асоси маводи лексикаи лаҳҷаи тоҷикони ноҳияи Лахш)” кори аҷомёфта буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10. 02. 22 – Забонҳои халқҳои кишварҳои хориҷӣ Аврупо, Осиё, Африқо, сокинони бумии (аборигенҳо) Амрико ва Австралия (забони тоҷикӣ) мебошад.

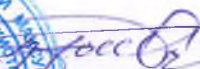
Профессори кафедраи забон ва
узули таълими забон ва адабиёти
тоҷики ДМТ, н.и.ф.

Ш. Кабиров

Имзои Ш. Кабировро тасдиқ мекунам:

Раёсати кадрҳои ва корҳои махсус
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Э. Ш. Тавқиев